



רב ארי קילסון: מראי מקומות- נדרים דף ע'

THIS WEEK'S MAAREI MEKOMOS ARE DEDICATED In Honor of My Chavrusa, Meir Eliezer

- (א) **בעי רבה קיים ליכי היום מהו**- ומבואר דשאלת הגמ' אם הוי כמו שאמר מופר למחר או לא. ויש לעי', מהו בכך אם הוי כמי שאומר מופר למחר, הרי כיון שאמר שיהי' קיים היום, הרי למחר יהי' כבר מקויים, שהרי אינו יכול להפר אלא ביום שמעו. ופי' הרא"ש (וכן אי' בתוס') דכי אמר מופר ליכי למחר, יהי' הכוונה דלמעשה יהי' מקויים היום ומופר למחר, שהרי אני מכוון שיהי' חל ההפרה בסוף היום, וא"כ עדיין לא עבר יום שמעו, אבל למעשה יהי' הנדר נדר היום, ורק למחר יהי' מופר בפועל.
- (ב) **כמאן דאמר לה מופר ליכי למחר וכו'**- והק' בשיעורי ר' דוד (ק"ט), אפי' אם נימא דמוכח מדבריו דדעתו שיהי' מופר למחר, מה בכך, הרי עכ"פ לא הוציא הפרה מפיו, וא"כ למה יהי' מופר למחר, הרי הפרה בלב לא מהני. ותי' דמה דאמרי' דהפרה בלב לא הוי הפרה, אי"ז משום דצריך ביטוי שפתים להפר, אלא משום דדברים שבלב לא מהני לבטל הנדר. אבל אם יש לנו אומדנא מתוך דבריו דבלבו הוא להפר, א"כ שפיר י"ל דהפרתו מהני לבטל הנדר. ועוד תי', דאולי צד זה דהפרתו מהני הוא משום דהוי כאילו אמר מופר ליכי למחר, וא"כ נהי דצריך דיבור, אבל זהו ג"כ נחשב דיבור של הפרה, דמדבריו גופא נשמע דרוצה להפר. וכ' הרש"ש דהו גופא שאלת הגמ', "ובבעי' ראשונה מספקא לי' אם דיינינן הכוונה כאמירה, כיון שבאה מכת מאמרו שאמר היום" [דהיינו, הדין שייך לומר דשאלת הגמ' הוא בכונתו, אלא דאם זהו כונתו, י"ל דנחשב כדבורו, אבל מהרש"ש מבואר דהו גופא שאלת הגמ', ולא בכונתו, דכונתו ברור, אלא השאלה הוא אם הוכחה כזה מספיק להיות נחשב הפרה בפה].
- (ג) **כי קאמר לה מופר ליכי למחר מהיום קאמר**- ע' בשו"ת רעק"א (סי' קמ"ד, ד"ה אב"ה) שהביא שם מרעק"א לדון אם שייך למיחל הפרה לאחר זמן או לא, האם אמרי' דכיון דרוצה למיחל לה לאחר זמן, א"כ כלתה דבורו, או דלמא לא אמרי' כלתה אצל דבור. ובביאור הסברא למה לא יהי' כלתה אצל דיבור, ע' בקהלות יעקב (גיטין סוף סי' י"ח) שכ' דענין אמירה הוא רק גילוי דעת שאינו רוצה בהנדר, וא"כ כיון דכבר גילה דעתו, אמרי' דעדיין זהו דעתו, ובדברים הנפעלים ע"י דיבור הרי עיקר הפעולה הוא בעצם ע"י דעתו, אלא דצריך גילוי דעתו ע"י דיבור, אבל עכשיו שיש לנו דעתו על ענין זה, שוב אין שייך המושג של כלתה. ונקט שם רעק"א דודאי יש חסרון של כלתה, ואינו חלוק מכל מעשה קנין שיש בה ענין של כלתה. אלא דהק' מסוגיין, דלכאור' מבואר דיכול לעשות החלות הפרה שיחול למחר, ואיך שייך זה, מהו עם כלתה. אלא דכ' דאולי אין הביאור בסוגיין דרוצה שיחול ההפרה למחר [או מסתמא בסוף היום ג"כ] אלא הביאור הוא דרוצה שיחול ההפרה עכשיו וכלתה הנאת הנדר שיהי' למחר, אבל בעצם ההפרה חל עכשיו, ואין כאן חסרון של כלתה. [ולפי הבנתו של רעק"א, לכאור' אי"צ למש"כ הרא"ש שהבאנו לעיל, דכ' דכשאמר למחר כונתו שהתחיל ההפרה מהיום, דלפי רעק"א הכל נעשה היום, וא"כ אין שום חסרון של שתוקה ביום שמעו, שכבר עשה מעשה וגם חלות ההפרה ביום שמעו, וצ"ע בזה].
- (ד) **ואתל, אפי' הכי כיון דקיימו היום למחר כמאן דאיתי' דמי**- פסק הרמב"ם (נדרים י"ג, כ"ב) דא"ל מופר לך למחר אינו מופר, וכ' הכסף משנה דזהו כדרכו של הרמב"ם דפסק כאתל בכל מקום. וע' בשו"ע (יו"ד רל"ד, מ"ו) דכ' "אמר לה מופר ליכי למחר אינו מופר". וכ' הרמ"א "וי"א דהוי קיום". ותמה הט"ז (מ'), מה הוסיף הרמ"א על המחבר, הרי ודאי גם המחבר ס"ל דהוי קיום, ואין לומר דרק אינו מופר אבל עדיין יכול להפר אח"כ, דהא מבואר בגמ' דכיון דקיימו היום הרי כמאן דאיתי' דמי, ולכן אינו יכול להפר, וא"כ מה הוסיף הרמ"א, והניח בקו'. והנקודת הכסף כ' דשפיר הגיה הרמ"א, דהא מה שהעתיק המחבר דעת הרמב"ם הוא רק דאינו מופר, והרי מדוייק בגמ' דרק למחר כמאן דאיתי' דמי, אבל לא כ' הגמ' סתם דכמאן דאיתי' דמי, וע"כ ביאור בשאלת הגמ' הוא, האם אמרי' דכונתו שיהי' ההפרה למחר, כלומר שלא יהי' מופר היום, וא"כ ממילא אינו מופר למחר משום דכבר קיים, או דלמא כונתו להתחיל ההפרה מהיום, וא"כ שפיר יכול לחול ההפרה, דהא חל מהיום. אבל אפי' על הצד דכונתו להפר למחר, ודאי אין הכוונה לקיימו עכשיו, וא"כ ממ"נ יכול להפר היום. אבל הרמ"א ביאר הסוגיא דכיון דכבר קיימו היום, שוב אין שייך להפר, וא"כ אף מיד הוי מקויים.
- (ה) **קיים ליכי שעה... מיהו אמר לה מאי**- ע' בר"ן (ד"ה ואמר ואני) דכ' "דודאי אי מהני, לא שנא כי

לימוד מסכת נדרים מוקדש על ידי משפחת מרמלשטיין

לזכות כל החיילים ולשמירה על עם ישראל

- אמר הכי בב"א, א"נ דאמר קיים ליכי שעה ולאחר מיכן אמר מופר ליכי". ומבואר מדבריו דשאלת הגמ' הי בין אם אמר קיים ליכי שעה ומופר ליכי לאחר שעה בב"א, ולא שנא אם אמר קיים ליכי לפי שעה, ולאחר השעה אמר לה מופר ליכי, שאלת הגמ' א' הוא, האם אמר' דכיון קיים קיים, או לא. אולם ע' במחנה אפרים (נדריים ל"ח) דציידד בשי' הרמב"ם דלא ס"ל כן, אלא דכל שאלת הגמ' הוא רק היכא דאמר קיים ליכי לשעה, ולאחר שעברה השעה אמר מופר ליכי, ומשמע דאם הי' אומר מיד קיים ליכי שעה ולאחר שעה מופר ליכי דודאי מהני ההפדה. והביאור הוא דהסברא דכיון דקיימו קיימו לא שייך אלא היכא דלא אמר בדיבור א' שיהי' הפרה אח"כ, אבל אם אמר בב"א שיהי' הפרה אח"כ, ככה"ג אין שאלה בגמ', ודאי הדין הוא דמהני הפרה. וע"ש מש"כ להביא ראי' למהלך זה מהגמ', ואיך שדחה הראי'.
- (ו) **מת האב לא נתרוקנה רשות לבעל, מת הבעל נתרוקנה רשות לאב, בזה יפה כח האב מכח הבעל - כ' הקרבן נתנאל** (פרק י"א, אות ה') דממתני' נראה ראי' דלא כדברי הרמב"ם שהביא הר"ן (לעיל סח.), דס"ל דאף דהבעל יכול להפר רק נדרי עינוי נפש ודברים שבינו לבינה, האב יכול להפר כל נדרי בתו, דאם כדברי הרמב"ם, הו"ל להמשנה לומר דגם בנוגע לזה יפה כח האב מכח הבעל, דיכול להפר כל נדריה, ומדברי המשנה רק דרק ככה"ג יפה כוחו.
- (ז) **מקיש קודמי הוי' שני' לקודמי הוי' ראשונה - ע' בלחם משנה** (נדריים י"ב, א', סוד"ה כל) שהביא שי' ר' יחיאל (הובא בטור, הבאנו דבריו לעיל בס"ח) דס"ל דקודם שנתארסה האב יכול להפר כל נדרי בתו, אבל לאחר שנתארס ומת הארוס, אף דהדין הוא דעכשיו חוזרת לרשות האב, מ"מ עכשיו אינו יכול להפר אלא נדריים של עינוי נפש ושבינו לבינה [ומה דאינה ק' קר' הקרבן נתנאל שהק' על הרמב"ם לעיל, י"ל דכיון דס"ל לר' יחיאל דאין האב לעולם יכול להפר כל נדרי בתו, א"כ שפיר לא הביא המשנה אותה מעלה, וק' רק להרמב"ם דאינו מחלק בין קודמי הוי' ראשונה לשני']. והק' הלח"מ מדברי הגמ' כאן, דמקיש קודמי הוי' שני' לקודמי הוי' ראשונה, והרי קיי"ל דאין היקש למחצה, ואם קודמי הוי' ראשונה יכול האב להפר כל נדריה, לכאור' צריך להיות דגם קודמי הוי' שני' כן, והניח בקו'. אבל השער המלך (נדריים י"ב, א', בסוף דבריו) כ' דמה דאמר' דאין היקש למחצה, זהו רק היכא שאין לימוד להדיא להיפוך, אבל כאן שיש כאן דרשת הספרי, שאין מחלקים בין אב לבעל, וע"כ קיים הדרשה לגבי קודמי הוי' שני', א"כ שפיר יש היקש למחצה.
- (ח) **אף בגרות לא נתרוקנה רשות לבעל - כ' הר"ן**, דכיון דחל עלי' רשות האב מקמי בגרות, דהא כשקדשה נערה הות, לכן לא נתרוקנה רשות לבעל. ותמה הק"ן אורח, הרי מבואר בהמשך הסוגיא דאף בנערה הדין כן, דאם הגיע זמן נשואין דהבעל מיפר לחודי', כיון דנודרת על דעתו, דהא תנן הבוגרת וששהתה י"ב חודש, וא"כ איך כ' הר"ן דהסברא הוא משום דכבר חל עלי' רשות האב. והוסיף דבאמת זה ק' על הגמ' גופא, דתי' דמיירי דקידשה והיא בוגרת, ולמה צריכין לכך, הרי אפי' אם קידשה כשהיא נערה ובגרה והגיע זמנה הדין יהי' כן, ומ"ש קידשה כשהיא בוגרת. וכ' לבאר דברי הגמ' כן, דמיירי כשקידשה כשהיא בוגרת, וע"ז אמר המשנה דיכול הבעל להפר לבדו מיד כשקידשה. וע"ז הק' הגמ' דתנינא חדא זימנא דאין הדין כן, אלא דאינו יכול להפר לבדו עד שהגיע זמנה לנשואין. וע"ז מסיק הגמ' דמתני' נמי מיירי בהגעת זמן [ואינו בא ליישב ע"ז שי' הר"ן, אלא לשון הגמ', ודברי הר"ן עדיין צ"ע].